

เรื่อง ชนเผ่าม้ง : ของใช้ในชีวิตประจำวัน

รายละเอียด

ชนเผ่าม้ง : เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

อุปกรณ์ เครื่องใช้ของม้งโดยปกติแล้วม้งจะมีการทำงานหนักในไร่หรือในสวนต่าง ๆ ม้งจึงมีการตีมีดให้เหมาะสมกับงานที่ทำเช่น การตัดไม้จะต้องใช้ มีดด้ามยาว (เม้าจั่ว) หรืออาจจะใช้ขวานก็ได้ ส่วนการทำอาหารต่างจะใช้มีดด้ามสั้นหรือมีดปลายแหลม ส่วนงานที่หนักจะต้องใช้มีดที่มีขนาดใหญ่ เหมาะกับการใช้งาน

1. มีด (เจ้าะปลือ) มีดด้ามสั้นหรือมีดปลายแหลม (เจ้าะปลือ) ตัวมีดจะมีความยาวประมาณ 15-25 เซนติเมตร ตรงปลายมีดจะแหลมและคมมาก วิธีการประดิษฐ์ มีดปลายแหลมหรือมีดด้ามสั้นจะนำเส้นเหล็กมาเผาให้แดง เพื่อง่ายต่อการตี แล้วจะตีตามแบบที่มีไว้แล้ว มีดด้ามสั้นนี้จะเป็นมิดที่ใช้ในการประกอบอาหารและใช้พกติดตัว เมื่อออกไปล่าสัตว์ในป่า

2. มีดด้ามยาว (เม้าจั่ว) หรือมีดดาบหญ้าของม้ง มีความยาวประมาณ 30 -45 เซนติเมตร ตรงปลายมีดจะมีลักษณะงอเข้าหาตัวมีดที่คม มีดด้ามยาวนี้ จะเป็นมีดคู่ชีพของม้งเพราะม้งจะใช้มีดนี้ในการทำไร่ตลอดเวลา เพื่อ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

สะดวกกับการค้าหญ้า

3. ขวาน (เต่า) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานหนักเช่น เมื่อไปผ่าฟัน ตัดต้นไม้ที่มีลักษณะคล้ายต้นปาล์ม แล้วเลาะเปลือกออก จากนั้นก็ตัดเป็นท่อนๆ แล้วนำไปสับดมอาหารหมู หรือไปตัดไม้และเป็นอุปกรณ์ในการตีมีด ทำมาจากเหล็ก ส่วนด้ามนั้นทำจากไม้ซึ่งไม้นั้น จะต้องมีการเหลาทุกครั้ง เพื่อไม่ให้ผิวไม้แหว่งเมื่อใช้

4. ปืนแก้ม้ง (ปลอ-ยาง) เป็นปืนแก้ม้ง ซึ่งมีลักษณะเหมือนปืนยาว แต่ไม่ได้ใช้กระสุนจริงกระสุนที่ใช้จะเป็นการเอาขลุ่ยไม้ที่เหลามาผสมกับดินปืน ซึ่งม้งทำขึ้นเพื่อใช้ยิงสัตว์ตัวเล็ก เช่น นก ลิง ปลา เป็นต้น

5. ฆนุ้ม้ง (เน่ง) neeg เป็นฆนุ้ม้ง ซึ่งทำมาจากไม้และเส้นหวายหรือด้ายหวาย วิธีการประดิษฐ์ คือจะนำไม้มาเหลาให้เรียบร้อย แล้วตัดให้ छोเล็กน้อยเพื่อเป็นฆนุ ส่วนคันทำมาจากไม้หรือเส้นเหล็กก็ได้ แล้วนำมาประกบกันเป็นฆนุ หัวฆนุจะใช้ท่อยึดเพื่อให้งงทน แล้วพันแถบด้วยเทปกาวใส จากนั้นนำเส้นเชือกหรือ เส้นหวายที่ม้วนให้มีขนาดเล็กมาก เพื่อทนกับการใช้งาน ส่วนมากฆนุจะใช้ยิงสัตว์ที่มีขนาดเล็กเช่น นก ลิง กระรอก เป็นต้น

6. กระบุง (เกอะ) kawm เป็น ภาชนะของม้งซึ่งทำจากไม้ไผ่โดยนำไม้ไผ่มา สานเป็นลวดลายต่างๆ ประกอบกันเป็นกระบุงหรือเกอะ กระบุงของม้งนั้นมีหลายลักษณะโดยที่ กระบุงจะแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของม้ง ถ้าเป็นกระบุงที่ม้งดำทำจะมีลักษณะลวดลายที่แตกต่าง จากม้งขาวคือ ลวดลายของม้งขาวจะละเอียด กว่าม้งดำ และตัวกระบุงจะมีขนาดเล็กกว่าม้งดำ แต่ที่เหมือนกันคือวิธีการใช้ คือจะใช้เมื่อต้อง ออกไปทำงานในไร่และ นำสัมภาระไปด้วย

7. กระดั่งม้ง (ว่าง) เป็นอุปกรณ์ที่ม้งใช้ในการล่อนข้าวหรือตากเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังใช้รองในการ ทำขนม ตัวกระดั่งทำมาจากไม้ไผ่ และในการสานกระดั่งนั้นจะสานจากส่วนกลางให้เรียบร้อยก่อน แล้วจากนั้นจะ ทำการตัดขอบและตัดให้โค้งเป็นวงกลมเพื่อที่จะทำสันกระดั่งหรือ ขอบกระดั่ง ซึ่งการทำขอบกระดั่งนั้นเพื่อให้ กระดั่งแข็งแรงทนทานกับการใช้งาน ส่วนมากม้งจะนำไปผิงไฟไว้ เพื่อให้เนื้อไม้ไผ่แห้งสนิท สีสวย

8. กระซอนม้ง (ชวะจี้) เป็นอุปกรณ์ที่ม้งใช้ในการกรองข้าวหรือใช้ในการกรองน้ำมันต่างๆเช่น น้ำมันหมูเป็น ดัน เป็นอุปกรณ์ที่ทำจากไม้ไผ่ วิธีการประดิษฐ์คือนำไม้ไผ่ที่มีขนาดหนา 3-5 ซม. เพื่อประกบกันเป็นวงกลมแล้ว นำไม้ไผ่ที่มีความหนา 2-3 ซม.มาทำเป็นเส้นที่วางอยู่ในแนวตั้ง จากนั้นนำไม้ไผ่ที่มีขนาดของเส้นเล็กหนา 1 ซม. เพื่อใช้เป็นตัวสาน ตามขวางถ้าเส้นไม้ไผ่หมดก็สามารถที่ต่อตามรอยเดิมได้ ชวะจี้หรือกระซอนนี้ ม้งจะประดิษฐ์ เพื่อใช้งานในการหุงข้าว กับ การกรองน้ำมันหมู เป็นต้น

9. หม้อข้าวม้ง (จู่) เป็นอุปกรณ์ที่ม้งใช้ในการหุงข้าว ใช้สำหรับครอบครัวที่มีสมาชิกครอบครัวหลายสิบคน หม้อข้าว (จู่) ทำมาจากไม้ไผ่ วิธีการประดิษฐ์คือ จะนำไม้ไผ่ที่เรียบมาไว้ข้างใน จากนั้นก็จะนำไม้ไผ่ที่จะสานไว้ ข้างนอก จากนั้นเริ่มสานข้างนอกก่อน แล้วนำไม้ไผ่ที่เรียบ เป็นชั้นมาประกอบไว้ข้างใน

10. ชัน (ฝีกเต่า) เป็นอุปกรณ์ที่ม้งใช้ในการตักข้าวขณะหุงอยู่และใช้ตักน้ำ นอกจากนี้แล้วยังจะใช้ตักอาหาร ให้กับสัตว์เลี้ยงด้วย ตัวชันทำมาจากน้ำเต้า วิธีการประกอบคือ นำฝีกเต่า ที่แก่เต็มมาตัดหรือแบ่งเป็นสองข้าง

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

แล้ว ขุดเมล็ดที่อยู่ข้างในออกให้เรียบร้อย เพื่อความสะอาดและสามารถใช้งานได้ จากนั้นก็จะนำไปผึ่งไฟไว้เพื่อให้แห้งเต็มที่อีกครั้งหนึ่ง ผึ่งไว้ 1-2อาทิตย์ ก็สามารถนำมาใช้ได้เลย

11. กะทะ (เย็บ) เย็บเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ทำกับข้าว ใช้ในเวลาทอด หรือคั่ว ส่วนใหญ่จะใช้ในการต้มอาหารให้สัตว์เลี้ยง แต่จะไม่ใช้ร่วมกับการต้มอาหารให้กับคน เพราะมันถือว่าสัตว์เป็นสัตว์ที่สกปรก ฉะนั้นจะใช้แยกกัน

12. หม้อเล็กมั่ง (เล่าแก้ว) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการหุงข้าวใช้สำหรับครอบครัวขนาดเล็ก การหุงคือ จะนำน้ำมาต้มให้เดือดแล้วนำข้าวสารที่ล้างเรียบร้อยแล้วมาเทลงไปในหม้อเล็ก รอให้น้ำเดือดและข้าวพองมือก็จะ เทน้ำออก นำหม้อผึ่งไฟไว้ข้างๆกองไฟ

13. ตั้งจั่ว หรือหม้อตาขนมมั่ง (ตั้งจั่ว) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการตำขนมมั่ง วิธีการทำหม้อตาขนมมั่งคือ หาท่อนไม้ที่มีขนาดที่ใหญ่มาก จากนั้นนำท่อนไม้มาผ่าครึ่งแล้วทำการเจาะ ให้เป็นรู สี่เหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้าก็ได้ จากนั้นก็จะนำไปแช่น้ำ 1 วันหลังจากแช่น้ำเสร็จสามารถนำมาใช้ได้เลย วิธีการทำขนมมั่งคือ จะนำข้าวเหนียวที่หุงให้สุกเรียบร้อยแล้ว นำมาเทลงไปในหม้อตั้งจั่ว จากนั้นก็จะนำไม้มาตำให้ข้าวเหนียวเหลว จากนั้นก็นำกระดัง (ว่าง) มารอง ไว้ข้างๆหม้อ (ตั้งจั่ว) เพื่อที่จะนำขนมออกจากตั้งจั่ว แล้วนำไขแดงมาทากระดัง (ว่าง) ให้เรียบร้อย ก่อนที่จะนำขนมลงจากกระดังเพื่อไม่ให้ขนมติดกระดัง (ว่าง) จากนั้นตั้งข้าวเหนียวที่ตำแล้ว มาเป็นก้อนๆ แล้วเอาใบกล้วยมาห่อไว้เป็นลูกๆ เก็บไว้กินนาน ๆ ปัจจุบันนี้การทำขนมจากตั้งจั่วยังมี และจะทำในเทศกาลปีใหม่เท่านั้น

14. เครื่องรีดน้ำอ้อย เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการรีดน้ำอ้อย ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ทำมาจากไม้ วิธีการประดิษฐ์จะนำเสาไม้ 2 ต้นมาฝังในพื้นที่ที่ต้องการ จากนั้นนำแผ่นไม้สองแผ่นมาเจาะรู เพื่อที่จะนำเข้าไปประกบกับเสาไม้ที่ตั้งไว้ ระหว่างแผ่นไม้สองแผ่นนั้นจะมีแผ่นเหล็กที่สามารถเคลื่อนที่ได้ แผ่นไม้ที่อยู่ด้านบนเจาะรูแล้วนำท่อนเหล็กที่มีขนาดใหญ่มาวางไว้ด้านบน และสอดเอาซึ่งท่อนเหล็กสามารถที่จะเคลื่อนที่ได้ เพราะทุกครั้งที่จะมีการรีดน้ำอ้อยนั้นจะมีคนอยู่ 2 คน ที่เป็นคนหมุนท่อนเหล็กด้านบนเพื่อบังคับให้แผ่น ไม้ หรือแผ่นเหล็กที่อยู่ในช่องกลาง มีการเคลื่อนที่ เพื่อหนีบอ้อยให้น้ำออก

15. ชุ่มไม้ (เตอะคาร์) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการชนไม้ ซึ่งทำจากไม้ไผ่ วิธีการทำคือจะนำไม้ไผ่มาผ่าเป็นซีกๆ แล้วเหลาให้เรียบร้อย เพื่อมิให้ซีกไม้ไผ่บาดมือ จากนั้นจะนำไม้ไผ่ที่มีขนาดให้ไว้เป็นสันหรือเป็นรูปทรงไว้ จากนั้นนำไม้ไผ่ที่บางกว่ามาสานตามรูปทรงที่ เตรียมไว้ เวลาสานให้สลัษของไม้ไผ่ รูปทรงจะมีสันที่สวยงาม เมื่อสานได้แล้วจะทำประตูให้กับชุ่มไม้เพื่อใช้สำหรับปิดเปิด ไม้ให้ไม้ไผ่ออกจากชุ่มไม้ได้ และสามารถที่จะนำเคลื่อนที่ได้

16. รูปเยะ (yeb) เครื่องโม่ข้าวโพด (เยะ-yeb) เป็นอุปกรณ์ที่มั่งใช้ในการโม่ข้าวโพดให้มีขนาดเล็กลง เพื่อใช้เป็นอาหารให้กับสัตว์เลี้ยง ลักษณะของอุปกรณ์เครื่องโม่ (เยะ) จะทำจากหินอัคนีที่มีความแข็งแรงมาก ตัดให้

เป็นรูปทรงกลม 2 ข้างไว้ทับกัน ส่วนข้างที่อยู่ข้างบนจะเจาะรูตรงกลาง ของหินทรงกลม และด้านข้างของหินจะทำเป็นที่จับแต่ต้องเจาะรูเพื่อที่ใส่ด้ามให้ เพื่อจะได้หมุนเวลาไม่ช้าไวพดต่างๆหรือว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์อย่างอื่นที่ต้องการ

17. ครกกระเดื่อง (จู้-cug) เป็นอุปกรณ์ของม้งที่ใช้ในการตำข้าวเปลือกไว้สำหรับบริโภค ลักษณะของอุปกรณ์มีดังนี้ จู้ทำจากท่อนไม้ที่มีขนาดใหญ่ โดยเจาะรูให้มีขนาดใหญ่ แต่ต้องไม่ให้รั่ว แล้วฝังไว้ในบ้านหรือนอกตัวบ้านก็ได้ แล้วจะทำเสาไว้ยึด แล้วนำ ท่อนไม้อีกท่อนหนึ่งที่มีขนาดเล็กลงที่มีลักษณะเป็นรูปตัวที เพื่อที่จะใช้ในการเหยียบ

คำสำคัญ : ชนเผ่าม้ง ของใช้ในชีวิตประจำวัน

ที่มา : มุลนิธิกระจกเงา. (2559). โครงการพิพิธภัณฑสถานชาเขออนไลน์.

<https://www.openbase.in.th/node/765>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2024-09-20

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2241&code_db=610004&code_type=05